

(המשך מעמוד 25)

אותו. אם אני רוצה לשרת ביחידה קרבית. דרו? שות לי המון תחומים של כל מיני אנשים. באיפה תיאורטי, אילו היות בוחיי דה קרבית והיו שולחים אותך ללבנון, היות הילך?

זה שאלה קשה. ממש שאלה קשה. אני חושב שלא הייתי הולך עוד פעם ללבנון, אני חושב שאת שלי עשיתי מספיק. מעל ומעבר.

לפעמים היו באים לאכול איתנו, כאילו כדי להראות שהם אוכלים אותו דבר.

סדרהכל גם הם היו סגורים איתכם באותו בית.

כן, אבל היו להם תנאים יותר טובים. היו פעמים שנשארתם רעבים? היינו אוכלים הרבה פיתות.

„אני חושב שפתיח יתור טוב משאר האירגונים. הם יתור לתוניהם ביחס שלהם לשבויים“

ומה עשיתם אחרי ארוחת-ביוקר? קלפים עד ארוחת-הצהריים. הם לימדו אותנו הרבה מישחקי-קלפים. עשינו שם סטאו' רציני.

הייתם מהמרים? לא היה על מה. לפעמים על תורנות של שטיפת-כלים. אחרי הארוחה היינו שוטפים כלים.

גם את שלהם. לפי סכב, או מנקים את החדר. זה דווקא היה טוב לשטוף כלים, היתה תעסוקה.

ואחרי ארוחת-הצהריים? עוד הפעם קלפים. או מנוחה. היינו עייפים אחרי מישחקנו קלפים.

מי היה האלופ? כל פעם משהו אחר היה מנצח.

ובערב? ארוחת-ערב ועוד פעם קלפים.

לא היו מישחקים אחרים? לקראת הסוף הביאו ספרים עם החבילות.

לפני כן לא קראת כלום? פה ושם היו נותנים לנו עיתונים בשפה ערבית והיינו מסתכלים בתמונות. ראובן היה קורא קצת ערבית.

למדת ערבית בשבי? היו מדברים איתנו ערבית שוטפת ועם הזמן התחלתי להבין ואפילו לדבר איתם.

היה איתנו הרבה. קראו לו מחמוד, ואם אני לא טועה הוא שבו עכשיו בארץ. כי פעם שמעתי בחדשות שצה"ל תפס ספינה. מאוד הייתי רוצה לדעת אם הוא פה.

היית רוצה לפגוש אותו? לראות אותו, אבל לא יותר מזה.

היית נותן לו חבילות? לא. לא חושב. הוא נתן לי חבילות? הסיבה היחידה שהייתי רוצה לראות אותו היא שעכשיו המצב הפוך, שעכשיו הוא שבו וקורם היה להיפך.

זו הרגשת ניצחון? לא. וגם לא כדי להתגרות בו, אבל מין הרגשה כזאת.

מה היה הדבר הכי קשה - הרי גשת השיעמום? כן, השיעמום. במיוחד בהתחלה, בכמה חודר שים הראשונים שאתה סגור וכל אחר בא ואומר משהו ואתה חייב לעשות. אותי עיצבן במיוחד ליל-שבת שאני נמצא שם.

למה? חשבתי על זה שבלי-שבת החברה יוצאים לבלות ואני תקוע.

קינאת? לא. לא קינאה, אבל פשוט לא נעים כזה. ובמיוחד המחשבה על המישפחות, על ההורים, לא ידעתי איך הם קיבלו את זה, מה הם עושים, איך הם חיים, אם הכל כרגיל. רישתי דרך המיכתבים שהכל בבית יתנהל כרגיל, ושהם יילכו לעבודה, ולשימחתי זה כך, הם שמרו על אפיק והשלימו עם המצב.

זה הקל עליך שירעת שבבית הכל כרגיל? בטח, זה הקל עלי ועל כולם. כי זה מראיג.

מה מראיג? אני נורא דאגתי להורים שלי, איך הם יקבלו את זה, זה לא דבר רגיל.

היית צריך לדאוג לעצמך, לא להם. אני ידעתי מה קורה איתי. הייתי בטוח שהם חושבים עליי כל רגע. אני ידעתי מה קורה איתי וזה לא ידעו וזו הרגשה מאוד קשה להורים. אני חושב שההרגשה של המישפחות אולי יותר קשה משל השבוי עצמו, כי הוא יודע מה קורה איתו והם חושבים כל הזמן אם מכים אותו, או מתע' ללים בו, ואלו הרגעים המפחידים.

היכן אתכם? לא. בכלל לא. זה ייאמר לזכותם. אבל אף אחד לא מאמין לי - גם הוריי לא האמינו. קשה לאנשים לעכל שהם לא הרביצו.

אני חושב שאם רוצים לשבור משהו אפשר גם בלי אלימות, בדרכים אחרות. זה שהכניסו אותנו לצינוק, למשל.

זה שבר אתכם? אותי אישית לא. כי הייתי מאוד חזק, וגם

אתה חושב כך בעיקבות השבי שלך? כן, בקשר ליחס לשבויים הם היו יותר מתונים מאחמד ג'יבריל, שהיה בן-אדם שקשה לתאר טיפוס כזה. רק אחרי חצי שנה או משהו הוא הציג את שני השבויים. לעומת זה ערפאת היה יותר מתון אלינו.

הם היו מדברים איתכם על ערי פאת? לא.

היו תמונות של? בכל חדר שהיינו היתה תמונה גדולה במיט

בכל חדר שהיינו היתה תמונה גדולה במיט

עוכרה שאחרי שנפלנו בשבי העיפו את המג'ד. הסמג'ד, המ"פ והסמ"פ. אחרת, אם היינו אשמים, לא היו מעיפים אותם.

המחיר יצר גם הוא ויכוחים בעם. כשהשתחררנו, השישה, המחיר יחסית לא היה כבר. 70. כואב לי על זה, אבל היו חייבים לשחרר, כי כל חייל יקר.

המחיר לא חשוב? אין ברירה, הם יודעים את נקודת-ההתורפה שלנו, וזו למעשה הגדולה שלנו - שאנחנו לא מוותרים על אף חייל, ולהם אין ערך לשבויים

השישה על סטיל חיליהם בדרך לארץ ידעתי שעשו את הכל כדי לשחרר אותנו.

שלהם. בן-אחותו של ג'יבריל היה פה ולא עניין אותנו. אין להם שום ערך.

ובכל זאת הם דאגו לשחרר כמה שיותר מאנשיהם תמורתכם? יכול להיות שרצו להוציא כמה שיותר אבל זה לא אומר שיש להם ערך לחיילים שלהם. אם היה להם ערך, היו מחליפים על מיספר שווה. בגלל זה שרוצים הרבה תמורת שלושה, זה אומר שאין להם ערך.

היתה טענה שאולי היו צריכים להשאיר אתכם עוד תקופה בשבי, ולא לשלם מחיר בליכך גבוה.

אני לא חושב. מישוה יודע מה זה עור שנה שנתיים בשבי? מי שאמר את זה לא יודע מה זה שבי. זה כמו להיות כלב בכלוב. זה אדם ששלחת אותו למלחמה, ביצע משימה, נפל בשבי וצריך לדאוג להחזיר אותו.

לא הית מוכן להישאר עוד שנה בכלא תמורת מחיר יותר נמוך? לא. וגם מי שחושב ככה, הוא לא היה חושב כך אם חלילה הוא או בן-מישפחתו היה בשבי. כל יום שאנחנו שם אף אחד לא יודע מה קורה למישפחות, איך הם חיים פה.

אתה מדבר יותר על הסבל של המישפחות מאשר על הסבל שלך?

היה לך סיורים אחרי שחזרת מה שבי? לא. אחרי תקופה קצרה מאוד שכחתי.

קיבלת טיפול פסיכולוגי? הצמידו לכל אחד פסיכולוג, והפסיכולוג שלי אחרי כמה שיחות, אמר שחבל על הזמן ושלא אבוא יותר. אני גם לא הרגשתי צורך. סיפורתי כל-כך הרבה פעמים את המיקרה, וכנראה שכך הכל התפרק.

היתה עוינות כלפיכם מצד הצבא אחרי שחזרתם? לא עוינות, אבל כעסתי על כמה קצינים בכירים שלא אמרו את האמת. לעומת זאת היו קצינים שאמרו אחרת, כי ממש הוציאו אותנו בתור שפנים, ואם הייתי מרגיש שהייתי אשם, הייתי אומר שזו טעות שלי, זה יכול לקרות לכל בן-אדם ואם רוצים להעניש - בבקשה: מרגע שגפלתי בשבי ועד היום אני יודע שאני לא אשם אפילו טיפונת. אלה הטענות הקשות שלי לצבא.

היתה לכם הרגשה של גיבורים ופיתאום הטענות נגדכם נחתו בפרץ צוף? אף פעם לא חשבתי שאני גיבור. קבלת-הפנים של הצבא היתה מאוד יפה, קיבלו אותנו יפה, וגם כל עם ישראל. הצבא ככלל לא התערב בנושא הזה, רק אחרי שהשיגו חזרו. רק כמה ח"כים, שלפי דעתי רצו להתפרסם על חשבוננו, הפילו עלינו את האשמה - כמו פינחס גולדשטיין, שאמר שחייבים להעמיד אותנו לדין, גם צה"ל לא אמר בפירוש שאנחנו אשמים. אמרו שאולי לא היינו זהירים, אבל לא אמרו שהיינו אשמים.

„כשהיינו בצינוק, ערפאת בא לבקר, הציץ דרך הסורגים והלך“

זה חלק לא פחות חשוב. זה יותר הסבל שלי אבל גם הסבל של המישפחות. אני לא יודע אם התחשבו בזה, התחשבו בסבל השבויים, שהוא סבל, אבל גם סבל המישפחות חשוב. המישפחות בארץ לא הניחו, היה לחץ כל הזמן.

זה טוב? כן, אני חושב שכל הלחץ צריך להיעשות בחשאי, בין המישפחות לגורמים המתאימים. לא כפומבי, כי כרגע שכולם יידעו, גם השבויים יידעו ויראו שיש לחץ וינסו לגבות מחיר יותר גבוה.

היית מוכן לפגוש את מישפחות השבויים החדשים? למה לא? הייתי מוכן לעזור ולהציע להם כל מיני דברים מהנסיין.

למשל? מנסיון של הוריי אני יכול להציע להם ולהס' ביר להם מה זה שבו, איך שבו מקבל את זה. אני מקווה שהמישפחות, עם כל הצער והכאב, ישמרו על אפיק ועל קורירות, אפילו שאני יודע שזה קשה. אבל זה חשוב לשבויים עצמם, כשאני יודע שהכל בבית בסדר, זה מוריד ממני עול וגם חשוב לחיוק המישפחה. שימישכו לתפקד כרגיל.

השישה בטריפולי: מונטבלסקי, אבוטובול, גילבוע, קרוננפלד, חזן, כהן* רוב הזמן אכלנו פול. חומוס ולבנה. זה היה בוקר צהריים וערב!

הם סיפרו לכם על עצמם? לא. הם פחדו מזה. רק אחד אמר לי שהוא מטולי-כרם, אבל באופן כללי הם נורא פחדו, הם ידעו שיום אחד נחזור לארץ ויש להם מישפחות כאן. יתכן שהם קיבלו הוראה מגבוה לא להגיד מהאפה הם.

פגשתם קצינים בכירים? כן, גם את יאסר ערפאת. לשיחה?

כשהיינו בצינוק הוא בא לבקר, הציץ דרך הסורגים והלך, אבל היו לנו שיחות עם רביסרן, שהוא כמו שהבנתי הסגן של אברג'יהאר, הוא

פלסטין. על הקיר: הודעה של פת'ח ובראשה דגל